

محترمه طوبا جان هاشمی
عضو شورای رهبری انجمن
و مدیر بخش تخنیک
تلویزیون حقوق

مضمون حقوقی:

جایگاه شخص حقیقی و نقش مثبت او در جامعه

مقدمه

شخص حقیقی به حیث بنیادی‌ترین واحد تشکیل‌دهنده جامعه، محور اصلی روابط اجتماعی و حقوقی محسوب می‌گردد. هر انسان از لحظه تولد تا پایان حیات، دارای حقوق، مکلفیت‌ها و مسئولیت‌های قانونی است و همین امر او را به یکی از ارکان مهم نظم اجتماعی و حقوقی مبدل می‌سازد. بررسی جایگاه مثبت شخص حقیقی در جامعه، مستلزم تحلیل شخصیت حقوقی، حقوق اساسی و مسئولیت‌های اجتماعی وی می‌باشد.

۱. مفهوم شخص حقیقی در حقوق

در نظام‌های حقوقی، «شخص» به موجودی اطلاق می‌شود که توانایی برخورداری و اجرای حقوق را داشته باشد. شخص حقیقی همان انسان با هویت مستقل طبیعی است که قابلیت داشتن و به کار بردن حقوق را دارد.

ویژگی‌های حقوقی شخص حقیقی

- دارای شخصیت حقوقی از لحظه تولد زنده
- برخوردار از اهلیت تمتع (توانایی برخورداری از حق)
- برخوردار از اهلیت استیفا (توانایی اجرای حق) پس از رسیدن به سن قانونی
- دارای نام، تابعیت و اقامتگاه قانونی

۲. حقوق اساسی و اجتماعی شخص حقیقی

شخص حقیقی در جامعه از مجموعه‌ای از حقوق بنیادین برخوردار است که قانون برای حفظ کرامت، حرمت و آزادی‌های او به رسمیت شناخته است. مهم‌ترین این حقوق عبارت‌اند از:

۲.۱. حق آزادی و امنیت فردی

هر فرد حق دارد آزادانه در جامعه زیست نموده و از امنیت جانی، مالی و حیثیتی بهره‌مند باشد.

۲.۲. حق مالکیت

هر انسان می‌تواند مالک دارایی‌ها و اموال خویش باشد، آن را انتقال دهد یا از آن استفاده کند و قانون از مالکیت مشروع او حمایت می‌نماید.

۲.۳. حق مشارکت اجتماعی

هر شخص حق دارد در فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی سهم بگیرد و فرصت برابر برای رشد و پیشرفت داشته باشد.

۲.۴. حق دادخواهی

شخص حقیقی می‌تواند برای اثبات حق و رفع ظلم به محاکم و مراجع عدلی و قضایی مراجعه نماید.

۳. مسئولیت‌های حقوقی شخص حقیقی

همان‌گونه که افراد از حقوق برخوردار اند، مکلفیت‌ها و مسئولیت‌هایی نیز بر دوش دارند تا حقوق دیگران و نظم اجتماعی حفظ گردد.

۳.۱. مسئولیت مدنی

اگر شخص به دیگری ضرر وارد نماید، مکلف به جبران خساره می‌باشد؛ چه این ضرر ناشی از:

- تقصیر،
- فعل زیان‌بار،
- یا عدم اجرای مکلفیت قانونی باشد.

۳.۲. مسئولیت جزایی

هر شخص حقیقی در برابر ارتکاب اعمال جرمی پاسخگو بوده و در صورت ارتکاب جرم، مطابق قانون مورد پیگرد و مجازات قرار می‌گیرد.

۳.۳. مسئولیت اخلاقی و اجتماعی

انسان به‌عنوان عضو جامعه باید رفتار مبتنی بر اخلاق، احترام، همزیستی مسالمت‌آمیز و رعایت حقوق دیگران داشته باشد.

۴. نقش مثبت شخص حقیقی در جامعه

شخص حقیقی می‌تواند با رفتار قانون‌مدار و مسئولانه، نقش سازنده‌ای در ایجاد جامعه‌ای سالم و پویا داشته باشد.

۱.۴. ترویج فرهنگ قانون‌پذیری

رعایت قانون توسط افراد سبب کاهش منازعات، افزایش اعتماد اجتماعی و تحکیم نظم عامه می‌گردد.

۲.۴. مشارکت در توسعه

افراد از طریق فعالیت‌های اقتصادی، علمی، فرهنگی و اجتماعی در پیشرفت و توسعه کشور سهم می‌گیرند.

۳.۴. پاسداری از ارزش‌های انسانی

هر فرد با رعایت حرمت، انصاف و عدالت، موجب تحکیم روابط اجتماعی و تقویت همبستگی ملی می‌شود.

نتیجه‌گیری

شخص حقیقی در حقوق، موجودی است دارای شخصیت مستقل که از حقوق و مکلفیت‌های مشخص برخوردار می‌باشد. نقش مثبت او در جامعه زمانی تحقق می‌یابد که علاوه بر بهره‌مندی از حقوق خویش، به مسئولیت‌های قانونی و اجتماعی نیز پایبند باشد. جمع این دو عنصر—حقوق فردی و مسئولیت اجتماعی—سبب تامین عدالت، نظم و پیشرفت در جامعه می‌گردد.